

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 108

Ігор Вегеш

СУЧАСНА ЗАРУБІЖНА ПОЛІТОЛОГІЯ

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ**

**Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
Факультет суспільних наук
Кафедра політології і державного управління**

Навчально-методична серія
«КАФЕДРА»
№ 108

Ігор Вегеш

СУЧАСНА ЗАРУБІЖНА ПОЛІТОЛОГІЯ

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
(для студентів спеціальності 052 Політологія)

Ужгород – 2025

УДК 321.01(076)

В 26

Вегеш І. Сучасна зарубіжна політологія: навчально-методичні рекомендації для здобувачів освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія», перший (бакалаврський) рівень / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 108; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2025. 37 с.

Розробник:

Вегеш Ігор, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ.

Рецензенти:

Лендьел Мирослава, доктор політичних наук, професор кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ;

Кічера Надія, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ.

Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 108

(створена рішенням кафедри політології і державного управління
ФСН УжНУ, протокол № 7 від 26 лютого 2014 року)

Навчально-методичні рекомендації затверджено на засіданні кафедри політології і державного управління факультету суспільних наук УжНУ.

Протокол № 4 від 5 грудня 2024 року.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Протокол № 6 від 20 січня 2025 року.

Затверджено на засіданні Вченої ради факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Протокол № 5 від 21 січня 2025 року.

© Ігор Вегеш, 2025

© Навчально-методична серія «Кафедра», 2025

© Кафедра політології і державного управління УжНУ, 2025

ЗМІСТ

1. Вступ до навчальної дисципліни	5
2. Очікувані результати навчання	7
3. Опис та структура навчальної дисципліни	9
4. Програма навчальної дисципліни	12
5. Тематика, плани та література для підготовки до практичних занять	18
6. Методичні вказівки з організації самостійної роботи студентів	26
7. Перелік завдань на модульні контрольні роботи	27
8. Перелік питань для підсумкового іспиту	30
9. Рекомендована література	32
10. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання ...	34

ВСТУП ДО НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія» є вивчення витоків та історії формування сучасної зарубіжної політичної науки, засвоєння її базових категорій і понять у межах періоду ХХ-ХХІ століть.

Завдання навчальної дисципліни:

1. ознайомити здобувачів вищої освіти з об'єктом, предметом, методикою та специфікою вивчення навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія»;
2. охарактеризувати основні історичні періоди та напрямки становлення сучасних зарубіжних вчень, концепцій і шкіл політичної думки сучасної доби;
3. розкрити зміст основних категорій історії зарубіжних політичних вчень сучасної доби;
4. проаналізувати основні вчення, концепції та теорії ключових представників сучасної зарубіжної політичної науки;
5. розкрити основні передумови розвитку зарубіжних політичних вчень у ХХ-ХХІ століттях;
6. окреслити еволюцію сучасної зарубіжної політичної думки;
7. проаналізувати базові поняття політичної науки, крізь призму сучасних зарубіжних політичних вчень і концепцій.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

1) Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій і методів політичної науки.

2) Загальні компетентності:

- ЗК-01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК-03. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК-04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).
- ЗК-05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- ЗК-07. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства,

техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

3) Спеціальні (фахові) компетентності:

- СК-01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
- СК-02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
- СК-03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- СК-04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.
- СК-05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми вивчення навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.	ПРН-01.
Мати навички професійної комунікації.	ПРН-04.
Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.	ПРН-05.
Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.	ПРН-07.
Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.	ПРН-08.
Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.	ПРН-09.
Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.	ПРН-10.
Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.	ПРН-12.
Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобам масової інформації, експертам з інших галузей знань.	ПРН-16.

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Знати зміст основних вчень різних напрямків і шкіл сучасної зарубіжної політичної науки.	ПРН-01.
Вміти аналізувати та розкривати зміст основних вчень, концепцій та теорій з історії сучасних зарубіжних політичних вчень.	ПРН-04.
Вміти вести дискусії про сутність політичних концепцій, теорій та вчень.	ПРН-05.
Розуміти місце і значення в історії політичної думки письмових джерел сучасної зарубіжної політичної науки (XX-XXI ст.).	ПРН-07.

Знати характерні риси та особливості становлення сучасної західної традиції в історії політичної науки.	ПРН-08.
Знати основні аспекти впливу сучасних соціально-економічних умов, політичних подій, політичної культури на специфіку наукових підходів до осмислення соціально-політичних явищ.	ПРН-09.
Розуміти історичні умови і соціально-політичний контекст виникнення основних політичних вчень, концепцій та теорій у різні історичні періоди розвитку людської цивілізації.	ПРН-10-12
Формулювати й обґрунтовано аргументувати свою точку зору з питань історичного розвитку та становлення основних політичних вчень, концепцій і шкіл.	ПРН-16.

ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 4	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 120	2	2
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: 3,3 аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 1,3	1	1
	Лекції:	
	34	14
	Практичні (семінарські):	
	26	4
Вид підсумкового контролю: іспит.	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна.	Самостійна робота:	
	60	102

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. ТЕОРІЇ ІНСТИТУТІВ ТА СТРУКТУРНИЙ ФУНКЦІОНАЛІЗМ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ						
Тема 1. Біхевіористичні теорії політики.	9	2	2	-	-	5
Тема 2. Інституційні теорії розвитку політичної науки.	11	4	2	-	-	5
Тема 3. Нормативні теорії влади та демократії.	10	2	2	-	-	6
Тема 4. Системні та структурно-функціональні теорії політики.	11	2	4	-	-	5
Тема 5. Компаративні та комунікативні концепції політики.	11	4	2	-	-	5
Тема 6. Політичні погляди представників філософії екзистенціалізму.	8	2	2	-	-	4
Модульна контрольна робота	1	1	-	-	-	-
Разом за модуль	61	17	14	-	-	30
Модуль 2. ПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ						
Тема 7. Критична теорія франкфуртської школи.	10	2	2	-	-	6
Тема 8. Теорії політичної модернізації.	8	2	2	-	-	4
Тема 9. Технократичні концепції політичного розвитку.	11	4	2	-	-	5
Тема 10. Геополітичні концепції політичної науки.	8	2	2	-	-	4
Тема 11. Футурологічні концепції політики.	9	2	2	-	-	5
Тема 12. Постмодернізм та сучасна політична теорія.	12	4	2	-	-	6
Модульна контрольна робота	1	1	-	-	-	-
Разом за модуль	59	17	12	-	-	30
Разом за семестр	120	34	26	-	-	60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
1-й семестр						
Модуль 1. ТЕОРІЇ ІНСТИТУТІВ ТА СТРУКТУРНИЙ ФУНКЦІОНАЛІЗМ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ						
Тема 1. Біхевіористичні теорії політики.	10	2	-	-	-	8
Тема 2. Інституційні теорії розвитку політичної науки.	12	-	2	-	-	10
Тема 3. Нормативні теорії влади та демократії.	10	2	-	-	-	8
Тема 4. Системні та структурно-функціональні теорії політики.	11	2	-	-	-	9
Тема 5. Компаративні та комунікативні концепції політики.	10	2	-	-	-	8
Тема 6. Політичні погляди представників філософії екзистенціалізму.	8	-	-	-	-	8
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	61	8	2	-	-	51
Модуль 2. ПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ						
Тема 7. Критична теорія франкфуртської школи.	10	2	-	-	-	8
Тема 8. Теорії політичної модернізації.	10	-	2	-	-	8
Тема 9. Технократичні концепції політичного розвитку.	10	2	-	-	-	8
Тема 10. Геополітичні концепції політичної науки.	9	-	-	-	-	9
Тема 11. Футурологічні концепції політики.	10	-	-	-	-	10
Тема 12. Постмодернізм та сучасна політична теорія.	10	2	-	-	-	8
Модульна контрольна робота	-	-	-	-	-	-
Разом за модуль	59	6	2	-	-	51
Разом за семестр	120	14	4	-	-	102

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ № 1. ТЕОРІЇ ІНСТИТУТІВ ТА СТРУКТУРНИЙ ФУНКЦІОНАЛІЗМ ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ ХХ СТОЛІТТЯ

Тема 1. Біхевіористичні теорії політики.

Влада і політика у концепції Ч. Мерріама. Забезпечення політичної розсудливості як одне із завдань політики. Прагматичність, емпіризм, спирання на достовірні факти – основи біхевіористичного підходу. Цілі та структура політики. Дві складові політичного процесу. Зміни та втрати у сфері політики.

Біхевіористична концепція політичної науки Г. Лассуела. Політика як поведінка суспільно-політичних груп і як система аналізу процесу прийняття політичних рішень. Влада як міжособистісна ситуація. Формула масової комунікації. Поняття «комунікатор». Політична наука як «орган самопізнання і самовдосконалення людства у процесі загальної космічної еволюції». Поняття «гарнізонної держави». Концепція політичної терапії. Взаємозв'язок влади та ринкової стихії.

Теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі. Основні аспекти дослідження категорії «політичного процесу». Державні інститути як один із типів груп інтересів. Діяльність людей у групах як одне із доступних джерел відомостей про політику. Інтерес, діяльність, група як рівнозначні поняття. Зацікавлені групи у їхніх відносинах одна з одною, а також їхній тиск на уряд.

Тема 2. Інституційні теорії розвитку політичної науки.

Теорія «політичного» у концепції К. Шмітта. Граничні відмінності як основа побудови понять. Розрізнення друга і ворога – суть «політичного». Критика лібералізму. Поняття «суверен». Монополія останнього рішення.

Інституціоналізм М. Оріу та його праця «Теорія інституту і її основи. Нариси соціального віталізму». Типологія інститутів. Співіснування економічної та політичної влади. Механізм створення правових норм.

Теорія елітарної демократії Й. Шумпетера. Підрив капіталізмом власної соціальної структури. Трансформація капіталізму в соціалізм у розвинутих капіталістичних умовах.

К. Мангейм та його праця «Ідеологія та утопія». Типологія утопій. Криза лібералізму та демократії. Перехід до планового суспільства. Інтелектуальна еліта як рушій оновлення суспільства.

Тема 3. Нормативні теорії влади та демократії.

Теорія поліархії Р. Даля. Критерії інтерпретації поліархії. Права громадян в поліархічній політичній системі. Умови становлення і розвитку поліархії.

Дослідження політичних партій М. Дюверже («Політичні партії»). «Партії керівних кадрів» і «партії мас». Визначення поняття «інститут». Держава як інститут. Основні методи інституційного підходу: описово-індуктивний, формально-легальний та історико-компаративістський. «Нова формула» демократії.

Політичні погляди Дж. Сарторі. Типи партійних систем: однопартійна, гегемоністська, домінуюча, двопартійна, обмеженого плюралізму, поляризованого плюралізму, атомізована. Теорія політичного плюралізму.

Теорія консоціальної демократії А. Лейпхарта. Чотири ознаки консоціальної демократії – головні («велика коаліція», «автономія сегментів») та допоміжні («пропорційність», «право вето»).

Тема 4. Системні та структурно-функціональні теорії політики.

Структурний аналіз політики Т. Парсонса. «Структура соціальної дії». Суспільство як система, що складається з окремих інтегрованих елементів. Функції суспільної системи. Проблема суспільної еволюції. Поняття влади та політичної системи. Механізми інтеграції особистісних характеристик та культури в соціальну систему.

Системна модель політичної системи Д. Істона. Межі політичної системи. Структурні елементи політичної системи.

Функціональна модель Г. Алмонда. Концепція політичної культури. Три ідеальних типи політичної культури: патріархальний, підданський, партисипаторний. Рівні політичної культури.

Постструктуралізм М. Фуко. «Археологія знання» як особлива дисципліна, котра виявляє історично змінні системи розумових передумов пізнання та культури. «Генеалогія влади» та соціальні інститути. Концепція «влади-знання». «Наглядати і карати» (1975). Місія публічних інтелектуалів та політичне життя.

Тема 5. Компаративні та комунікативні концепції політики.

Політична свобода у концепції Х. Арендт. Дослідження витоків тоталітаризму та становлення тоталітарних суспільств. Атомізоване суспільство, яке складається з «мас». Тоталітарне суспільство як екстремальний вид масового суспільства. Типологія терору. Порівняння сталінізму та гітлеризму. Переосмислення класичної політичної теорії (від Платона до К. Маркса).

Теорія політичної комунікації Ю. Габермаса. Аналіз кризи легітимності політичної влади. Три системи знання: аналітичне, гуманістичне, критичне. Цілераціональна та комунікативна дія. Подолання соціальних бар'єрів за допомогою терапевтичної критики. Рациональне суспільство як кінцева точка еволюції. «Залучення іншого» як механізм побудови толерантного суспільства.

Компаративний аналіз Д. Аптера. Особливості компаративістики. «Девелопменталізм» як напрямок компаративістики. Два альтернативні підходи у рамках девелопменталізму: теорія модернізації та теорія зумовленості.

Тема 6. Політичні погляди представників філософії екзистенціалізму.

Витоки та сенс історії у концепції К. Ясперса. Соціалізм, світовий порядок і віра як три тенденції сучасного світу. Основні ознаки політичної свободи – правова держава, демократія, наявність впливової опозиції, відокремленість політики від світогляду. Два теоретичні проекти справедливого та вільного соціального устрою. Концепція глобального федералізму та поняття «філософська віра».

Аналіз сучасної цивілізації у вченні М. Хайдеггера. «Нудьга» і «страх» як основні стани сучасного індивіда. Об'єктний погляд на особистість, поява «посередності», простої людини. Антагоністичність людей, ворожість суспільства до особистості. Протистояння маси та індивіда. П'ять компонентів Нового часу. Повернення до міфологічного світогляду.

Протистояння індивіда у суспільства у вченні Ж.-П. Сартра. «Буття для себе» та «буття для іншого». Свобода як сукупність вибору та відповідальності. «Людина приречена бути вільною». Поняття «хибної віри» та втеча від свободи. «Критика діалектичного розуму» як спроба поєднати екзистенціалізм із марксизмом.

Концепція «бунтівної людини» А. Камю. «Міф про Сізіфа». Абсурд існування та межі людської свободи. «Бунт» як опір абсурдності. Різновиди бунту. Історія революцій.

МОДУЛЬ № 2. ПОЛІТИЧНІ ТЕОРІЇ ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТЬ

Тема 7. Критична теорія франкфуртської школи.

Франкфуртський інститут соціальних досліджень (створений 1923 р.) Історія соціалізму та робітничого руху (К. Грюнберг, Ф. Поллок).

Критична теорія суспільства як основа франкфуртської політичної теорії. Варіант критичної теорії М. Хоркхаймера. Протиставлення традиційної та критичної теорій у неомарксизмі Франкфуртської школи. Праця «Діалектика просвітництва». Критика інструментального розуму та аналіз «затмарень» цивілізації. «Негативна діалектика» Т. Адорно.

Теорія «одномірної людини» Г. Маркузе. Протистояння принципу задоволення та принципу реальності. Принцип виробництва як історична форма принципу реальності. Репресивна цивілізація. «Одномірне суспільство» як сучасна версія індустріального суспільства. Концепція «великої відмови». Звільнення інстинктів та сексуальна революція.

«Нові ліві» як елітна літературно-філософська течія «соціально-критичних» інтелектуалів (М. Савіо, Р. Дучке, Д. Кон-Бендіт, С. Кармайкл). Еволюція поглядів «нових лівих» та вплив на них політичних концепцій представників Франкфуртської школи.

Тема 8. Теорії політичної модернізації.

Теорія “розподільчої справедливості” Дж. Роулза (“Теорія справедливості”). Договірний підхід до визначення справедливості. Роулзівська версія суспільного договору. Метод “рефлексивної рівноваги”. “Справедливість як чесність”. Вибір принципів справедливості. Роулзівська інтерпретація природи людини. Модель справедливого суспільного ладу, на основі соціально-ринкового господарства. Застосування Дж. Роулзом міждисциплінарного підходу до політичної теорії.

Праця «Відкрите суспільство і його вороги» К. Поппера. Відкриті і закриті суспільства. Дослідження історії політико-філософської думки, яка призвела до виникнення тоталітаризму. Шляхи переходу до відкритого суспільства. Концепція «соціальної інженерії». Висунення загальнолюдських завдань.

Теорія політичної модернізації і розвитку С. Хантінгтона. Соціоекономічна та політична модернізація. Технократична та популістська моделі модернізації. Проблеми демократизації суспільного розвитку.

Тема 9. Технократичні концепції політичного розвитку.

Т. Веблен – засновник американської теорії технократії. Підтвердження необхідності планування. Докорінна зміна структури влади та суспільного порядку. Книга «Нове індустріальне суспільство» Дж. Гелбрейта. Дефініція «техноструктури».

Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла. Основні чинники переходу від індустріального до постіндустріального суспільства. «Інформаційне суспільство». Дефініція «меритократії».

Концепції «інформаційного суспільства» Й. Масуди і М. Кастельса. Перехід до існування людства в глобальному інформаційному просторі. Сім принципів концепції «глобальної комп'ютопії».

Тема 10. Геополітичні концепції політичної науки.

«Органічна школа» Ф. Ратцеля. Вплив природного середовища на всі сфери суспільства. «Закони просторового зростання держав». Формула могутності Р. Челлена.

Теорія «морської могутності» А. Т. Мехена. Основні фактори морської могутності.

«Вплив морської сили на історію». Концепція «хартленд» Х. Макіндера. Кордони «хартленду» та три основні максими світового панування.

Поняття «Rimland» у геополітичній концепції Н. Спайкмена. К. Хаусхофер про панідеї в геополітиці. Поняття «життєвого простору». Типологія кордонів. Моделі світового панування та концепція «континентального блоку».

Тема 11. Футурологічні концепції політики.

Передумови виникнення концепції постіндустріального суспільства. Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера. «Шок майбутнього» як реакція на технологічний прогрес. Еволюція влади.

Політична концепція З. Бжезінського. «Велика шахівниця» як модель здійснення світової політики. Геополітична стратегія США та Євразія. Погляди Г. Кісінджера. Просторово-територіальне розташування держав як фактор їх зовнішньополітичної стратегії.

Концепція “кінця історії” Ф. Фукуями. Світ після протистояння ідеологій. Концепція “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона. Лінії «розламів» – причини майбутніх конфліктів. Відмінності між цивілізаціями (культурні, мовні, релігійні) як фактори, що обумовлюють конфлікти майбутнього.

Тема 12. Постмодернізм та сучасна політична теорія.

Дискусія між модернізмом і постмодернізмом. Ліберальний плюралізм як соціальна парадигма постмодернізму. «Постмодерний стан» Ж.-Ф. Ліотара.

Концепція «символічного обміну» Ж. Бодрієра. Симулякри та «культура смерті». Критика суспільства споживання. Аналіз ролі медіа в

сучасних суспільствах. «Гіперреальність». Поняття «трансполітичне». Неомарксистський постмодернізм Ф. Джеймсона. Концепція «Суспільства вистави» Г. Дебора. Морально-духовний вимір постмодерної ситуації та постмодерного світосприйняття.

Концепція «деконструкції» Ж. Дерріди. Критика логоцентризму. Осмислення влади крізь призму деконструкції. Концепція «шизоаналізу» Ж. Дельоза і Ф. Гваттарі. «Державна філософія» та «машини бажання». Критика капіталізму.

Критика постмодерністських концепцій у праці «Філософський дискурс модерну» Ю. Габермаса.

ТЕМАТИКА, ПЛАНИ ТА ЛІТЕРАТУРА ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. Біхевіористичні теорії політики. (2 год.)

1. Влада і політика у концепції Ч. Мерріама.
2. Біхевіористична концепція політичної науки Г. Лассуела.
3. Теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі.

Рекомендована література

1. Кирилюк Ф.М. Новітня політологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
2. Bentley A. The Process of Government. A Study of Social Pressures. New York: Routledge, 1995. 533 p.
3. Lasswell H.D. Power and Personality. New York: Routledge, 2009. 278 p.
4. Lasswell H.D. The Signature of Power. New York: Routledge, 2017. 253 p.
5. Merriam Ch. American Political Ideas, 1865-1917. New York: Routledge, 2008. 549 p.
6. Merriam Ch. A History of American Political Theories. New York: Routledge, 2008. 392 p.

ТЕМА 2. Інституційні теорії розвитку політичної науки. (2 год.)

1. Теорія «політичного» у концепції К. Шмітта.
2. Інституціоналізм М. Оріу.
3. Теорія елітарної демократії Й. Шумпетера.
4. Політична концепція К. Мангейма.

Рекомендована література

1. Вегеш І., Колодій М. Методологія політичної науки: етапи становлення. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; Каф.

політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. С. 7-26.

2. Кирилюк Ф.М. Новітня політологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
3. Bevir M, Rhodes R. Routledge handbook of interpretative Political Science. Routledge, London, New York. 2016.
4. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Пер. з англ. В. Ружицького та П. Таращука. Київ: Основи, 1995. 528 с.
5. Шумпетер Й. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу. Київ: Видавництво НаУКМА, 2011. 244 с.

ТЕМА 3. Нормативні теорії влади та демократії. (2 год.)

1. Теорія поліархії Р. Даля.
2. Дослідження політичних партій М. Дюверже.
3. Політична концепція Дж. Сарторі.
4. Теорія консоціальної демократії А. Лейпхарта.

Рекомендована література

1. Кирилюк Ф.М. Новітня політологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
2. Baldwin D., Haugaard M. Robert A. Dahl: an unended quest. London: Rotledge, 2016. 125 p.
3. Lijphart A. Institutional Design in New Democracies. Eastern Europe and Latin America. New York: Routledge, 1996. 288 p.
4. Lijphart A. Thinking about Democracy. Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice. London: Routledge, 2007. 305 p.
5. Sartori G. Parties and Party Systems: A Framework for Analysis. ECPR Press, 2005. 368 p.

ТЕМА 4. Системні та структурно-функціональні теорії політики. (4 год.)

1. Структурний аналіз політики Т. Парсонса.
2. Модель політичної системи Д. Істона.

3. Концепція політичної культури Г. Алмонда.
4. Постструктуралізм М. Фуко.

Рекомендована література

1. Теорія і практика політичного аналізу: Навч. посіб. / Авт. кол.: О. Л. Валевський, Ю. Г. Кальниш, В. А. Ребкало та ін; За заг. ред. О. Л. Валевського, В. А. Ребкала. Київ: Міленіум, 2003. 226 с.
2. Фуко М. Наглядати й карати / пер. з фр. Петра Таращука. Київ: Основи, 1998. 392 с.
3. Фуко М. Археологія знання. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 326 с.
4. Шарапов О. Д. Системний аналіз: навч.-метод, посібник [для сам. вивч. дисциплін] / О. Д. Шарапов, В. Д. Дербенцев, Д. Є. Семьонов. Київ: КНЕУ, 2003. 154 с.
5. Almond G., Verba S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. Princeton University Press, 1963. 574 p.
6. Critical Theory to Structuralism: Philosophy, Politics, and the Human Sciences. Vol. 5 of Alan D. Schrift (ed.), The History of Continental Philosophy (8 vols.), University of Chicago Press, 2010. 343 p.
7. Pavone T. Political Culture and Democratic Homeostasis: A Critical Review of Gabriel Almond and Sidney Verba's "The Civic Culture". Princeton University. 2014.

ТЕМА 5. Компаративні та комунікативні концепції політики.

(2 год.)

1. Політична свобода у концепції Х. Арндт. Джерела тоталітаризму.
2. Теорія політичної комунікації Ю. Габермаса.
3. Компаративний аналіз Д. Аптера.

Рекомендована література

1. Арндт Х. Джерела тоталітаризму. Київ: Дух і літера, 2002. 539 с.
2. Арндт Х. Між минулим і майбутнім. Київ: Дух і літера, 2002. 321 с.
3. Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму. Київ: Дух і Літера, 2014. 320 с.
4. Габермас Ю. Залучення іншого: Студії з політичної теорії. Львів: Асторія, 2006. 416 с.

5. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості / Переклав з німецької Анатолій Онишко. Львів: Літопис, 2000. 321с.
6. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну / пер. з нім. та комент. В. М. Купліна. Київ: Четверта хвиля, 2001. 424 с.

ТЕМА 6. Політичні погляди представників філософії екзистенціалізму.
(2 год.)

1. Політична концепція К. Ясперса.
2. Аналіз сучасної цивілізації у вченні М. Хайдеггера.
3. Протистояння індивіда і суспільства у вченні Ж.-П. Сартра.
4. Концепція «бунтівної людини» А. Камю.

Рекомендована література

1. Рассел Б. Історія західної філософії / пер. з англ. Ю. Лісняка, П. Таращука. Київ: Основи, 1999. 759 с.
2. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с.
3. Рьод В. Шлях філософії ХІХ – ХХ століття / пер. з нім. М. Д. Култаєвої, В. І. Кебуладзе, В. М. Терлецького. Київ: Дух і Літера, 2010. 368 с.
4. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо: Нарис феноменологічної онтології / пер. з фр. В. Лях, П. Таращук. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2001. 854 с.
5. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна Людина. Харків: Фоліо, 2022. 448 с.
6. Ясперс К. Психологія світоглядів. Київ: Юніверс, 2009. 464 с.

ТЕМА 7. Критична теорія Франкфуртської школи.
(2 год.)

1. Франкфуртський інститут соціальних досліджень
2. Критична теорія М. Горкгаймера і Т. Адорно.
3. Теорія «одномірної людини» Г. Маркузе.
4. Рух «нових лівих».

Рекомендована література

1. Адорно Т. Теорія естетики. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 518 с.

2. Вегеш І. Теорія «одномірної людини» Герберта Маркузе. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Політологія. Соціологія. Філософія. Випуск 4. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2006. С. 25–41
3. Енциклопедія політичної думки / за ред. Девіда Міллера ; пер. з англ. за ред. Н. Лисюк. Київ: Дух і літера, 2000. 472 с.
4. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство. Філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда. Київ: Ніка-центр, 2010. 248 с.
5. Шаап С. Здійснення філософії: Метафізичні претензії у мисленні Т. В. Адорно / пер. з нім. В. Задорожний та О. Кислюк. Київ: Вид-во Жупанського, 2011. 256 с.
6. Critical Theory to Structuralism: Philosophy, Politics, and the Human Sciences. Vol. 5 of Alan D. Schrift (ed.), The History of Continental Philosophy (8 vols.), University of Chicago Press, 2010. 343 p.
7. Hammer E. Adorno and the Political. London: Routledge, 2005. 224 p.
8. Marcuse H. One-Dimensional Man. Studies in the Ideology of Advanced Industrial Society. London: Routledge, 2003. 336 p.
9. Marcuse H. Reason and Revolution. London: Routledge, 2023. 414 p.

ТЕМА 8. Теорії політичної модернізації. **(2 год.)**

1. Теорія справедливості Джона Роулза.
2. «Відкрите суспільство і його вороги» К. Поппера.
3. Теорія політичної модернізації і розвитку С. Хантінгтона.

Рекомендована література

1. Байме К. Політичні теорії сучасності / пер. з нім. М. Д. Култаєвої та М. І. Бойченка. Київ: Стилос, 2008. 396 с.
2. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. Київ: Наш Формат, 2020. 448 с.
3. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1. У полоні Платонових чарів. Київ: Видавництво «Основи», 1994. 444 с.
4. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 2. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. Київ: Основи. 494 с.
5. Ролз Дж. Політичний лібералізм. Київ: Основи, 2000. 382 с.
6. Ролз Дж. Теорія справедливості. Київ: Основи, 2001. 822 с.
7. Huntington, Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New York: Simon and Schuster, 1996. 367 p.

ТЕМА 9. Технократичні концепції політичного розвитку.
(2 год.)

1. Т. Веблен як засновник теорії технократії.
2. «Нове індустріальне суспільство» Дж. Гелбрейта.
3. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла.
4. Концепції «інформаційного суспільства» Й. Масуди і М. Кастельса.

Рекомендована література

1. Горбатенко В. Футурологія і політика: монографія. Київ: Академвидав, 2019. 288 с.
2. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо інтернету, бізнесу та суспільства. Київ: Ваклер, 2007. 304 с.
3. Castells M. Technopoles of the World. The Making of 21st Century Industrial Complexes. London: Routledge, 1994. 288p.
4. Schwarz B. Methods in Futures Studies. Problems And Applications. New York Routledge, 2019. 188 p.
5. Veblen T. Absentee Ownership. Business Enterprise in Recent Times – The Case of America. New York: Routledge, 2017. 445 p.
6. Veblen T. The Place of Science in Modern Civilization. New York: Routledge, 2017. 539 p.
7. Waters M. Daniel Bell. London: Routledge, 1995. 200 p.

ТЕМА 10. Геополітичні концепції політичної науки.
(2 год.)

1. «Органічна школа» Ф. Ратцеля.
2. Теорія «морської могутності» А. Т. Мехена.
3. Концепція «хартленд» Х. Макіндера.
4. Поняття «Rimland» у геополітичній концепції Н. Спайкмена.
5. Геополітична концепція К. Гаусгофера.

Рекомендована література

1. Вегеш І.М., Вегеш М.М. Карл Гаусгофер: штрихи до портрета геополітика. *Регіональні студії*: наукове видання. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2020. Випуск 20. С.137-145.
2. Вегеш М. Геополітика в іменах. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2011. 216 с.

3. Вегеш М. Геополітика в постатях і термінах: підручник для студентів і аспірантів спеціальності «Політологія» / М. Вегеш, М. Палінчак, В. Петрінко. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 786 с.
4. Дністрянський М.С. Геополітика: навчальний посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. 436 с.
5. Geopolitics. An Introductory Reader / Edited by J. Dittmer, J. Sharp. London: Routledge, 2014. 386 p.
6. Global Geostrategy. Mackinder and the Defence of the West / Edited by V. Blouet. London: Routledge, 2004. 200 p.

ТЕМА 11. Футурологічні концепції політики.
(2 год.)

1. Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера.
2. Політична концепція З. Бжезінського.
3. Концепція “кінця історії” Ф. Фукуяма.
4. Концепція “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона.

Рекомендована література

1. Бжезінський З. Велика шахівниця. Львів-Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 236 с.
2. Горбатенко В. Футурологія і політика: монографія. Київ: Академвидав, 2019. 288 с.
3. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила. Харків: Акта, 2007. 688 с.
4. Тоффлер Е. Третя хвиля. Київ: Видавничий дім «Всесвіт», 2000. 480 с.
5. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Т. Цимбал, Р. Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
6. Huntington, Samuel P. The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order. New York: Simon and Schuster, 1996. 367 p.

ТЕМА 12. Постмодернізм та сучасна політична теорія.
(2 год.)

1. Концепція «символічного обміну» Ж. Бодріяра.
2. Неомарксистський постмодернізм Ф. Джеймісона.

3. Концепція «суспільства вистави» Г. Дебора.
4. Концепція «деконструкції» Ж. Дерріди.
5. Критика капіталізму в концепції Ж. Делеза та Ф. Гваттарі.

Рекомендована література

1. Бодріяр Ж. Символічний обмін і смерть. Львів: Кальварія, 2004. 376 с.
2. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції / пер. з фр. В. Ховхун. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
3. Габермас Ю. Філософський дискурс Модерну / пер. з нім. та комент. В. М. Купліна. Київ: Четверта хвиля, 2001. 424 с.
4. Дерріда Ж. Письмо і відмінність. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 602 с.
5. Джеймісон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму / Пер. з англ. і післямова П. Дениска. Київ: «Курс», 2008. 504 с.
6. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарлза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора; Пер. з англ. Віктора Шовкуна Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
7. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ З ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Самостійна робота є основним засобом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Зміст самостійної роботи з предмету «Сучасна зарубіжна політологія» визначається типовою навчальною програмою дисципліни та методичними рекомендаціями викладача.

Самостійна робота поділяється на аудиторну і позааудиторну.

Аудиторна самостійна робота реалізується під час читання лекцій і практичних занять, проведення індивідуальних консультацій та ін.

Самостійна робота студентів над навчальним матеріалом програми курсу, що не виноситься на розгляд під час лекційних і практичних занять (*позааудиторна самостійна робота*), має на меті сформувати вміння самостійно працювати над рекомендованою літературою та відповідати на поставлені в аудиторіях питання.

Індивідуальна робота студента з предмету «Сучасна зарубіжна політологія» включає написання есе з проблематики курсу, в якому потрібно критично осмислити ключові концепції та теорії сучасної зарубіжної політології.

Пристаючи до самостійної роботи здобувачас освіти необхідно:

- попередньо ознайомитися з навчальним матеріалом, що виноситься на лекційні і практичні заняття;
- перевірити здобуті знання шляхом самоконтролю, відповідаючи на поставлені питання;
- виокремити ключові проблеми навчального матеріалу, що виноситься на самостійну роботу та опрацювати їх.

У процесі самостійної роботи студенти мають оволодіти вміннями та навичками:

- організації самостійної навчальної діяльності;
- праці з навчальною, навчально-методичною, науковою, науково-популярною літературою;
- конспектування літературних джерел;
- опрацювання статистичної інформації та даних емпіричних моніторингів трансформацій у світі.

ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ НА МОДУЛЬНІ КОНТРОЛЬНІ РОБОТИ

Методика модульного контролю знань студентів з навчальної дисципліни «Сучасна зарубіжна політологія» включає проведення двох контрольних робіт та підсумкового контролю у формі усного іспиту.

Модульна контрольна робота складається з трьох рівнів завдань.

Перший рівень завдань складають тести. Тести призначені оцінити знання понятійно-категоріального змісту та тематичної проблематики навчальної дисципліни, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Максимальна кількість балів за виконання першого рівня завдань 20 балів.

Другий рівень завдань складають відкриті запитання, які покликані з'ясувати розуміння основних принципів, функцій, форм та різновидів досліджуваних явищ та процесів. Максимальна кількість балів за виконання завдань другого рівня 15 балів.

Третій рівень завдань представлено питаннями (питанням), які мають творчо-аналітичний характер та покликані з'ясувати вміння здобувачів вищої освіти обґрунтовувати та аргументувати висновки з проблематики навчальної дисципліни. Максимальна кількість балів за виконання завдань третього рівня 15 балів.

ЗРАЗОК ЗАВДАНЬ ДЛЯ МОДУЛЬНОЇ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Рівень 1.

1. Згідно політичної концепції Карла Мангейма, політичні ідеї правлячої еліти та теоретичні погляди панівного класу варто називати:

- а) ідеологією;
- б) утопією;
- в) доктриною;
- г) законом.

2. Чарльз Мерріам стверджував, що основним об'єктом дослідження політичної науки повинно стати вивчення:

- а) політичного конфлікту;
- б) політичного процесу;
- в) політичної поведінки;
- г) політичної влади.

3. Карл Шмітт визначив сутність політичного через наявність «граничних відмінностей»:

- а) добра і зла;
- б) прибутку і збитку;
- в) влади і опозиції;
- г) друга і ворога.

4. Моріс Дюверже стверджував, що «масові» партії формуються переважно:

- а) парламентським шляхом;
- б) позапарламентським шляхом;
- в) еволюційним шляхом;
- г) насильницьким шляхом.

5. Арендт Лейпхарт визначив консоціальну демократію за допомогою головних та допоміжних ознак. До головних ознак він відніс:

- а) велика коаліція;
- б) однопартійність;
- в) право вето;
- г) пропорційність.

6. На думку Артура Бентлі, найдоступнішим джерелом відомостей про політику є:

- а) діяльність політичної влади;
- б) діяльність народних мас;
- в) діяльність людей у групах;
- г) діяльність окремих індивідів.

7. Головною властивістю політичної системи Толкотт Парсонс вважав:

- а) знання;
- б) волевиявлення;
- в) рівність;
- г) владу.

8. Згідно концепції Габріеля Алмонда, для партисипаторного типу політичної культури характерним є:

- а) відсутність інтересу до політики;
- б) присутність інтересу до політики, але відсутність участі в ній;
- в) присутність інтересу до політики та активна участь в ній;
- г) слідування політичним традиціям.

9. Який вид терору виділила Ханна Арендт?

- а) тоталітарний терор;
- б) культурний терор;
- в) індивідуальний терор;
- г) партійний терор.

10. Хто запропонував поняття «археологія знання» як особливу дисципліну, котра виявляє історично змінні системи розумових передумов пізнання та культури?

- а) Мішель Фуко;
- б) Ханна Арендт;
- в) Толкотт Парсонс;
- г) Роберт Мертон.

Рівень 2.

Охарактеризуйте основні положення політичної концепції Мішеля Фуко.

Рівень 3.

Порівняйте та обґрунтуйте основні положення теорій демократії Роберта Дала і Арендта Лейпхарта.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ІСПИТУ

1. Особливості біхевіоризму в політології.
2. Влада і політика у концепції Ч. Мерріама.
3. Біхевіористична концепція політичної науки Г. Лассуела.
3. Теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі.
5. Основні положення інституціоналізму.
6. Теорія «політичного» у концепції К. Шмітта.
7. Інституціоналізм М. Оріу.
8. Теорія елітарної демократії Й. Шумпетера.
9. Політична концепція К. Мангейма.
10. Теорія поліархії Р. Даля.
11. Дослідження політичних партій М. Дюверже.
12. Політична концепція Дж. Сарторі.
13. Теорія консоціальної демократії А. Лейпхарта.
14. Основні положення структурного функціоналізму.
15. Структурний аналіз політики Т. Парсонса.
16. Модель політичної системи Д. Істона.
17. Концепція політичної культури Г. Алмонда.
18. Постструктуралізм М. Фуко.
19. Політична свобода у концепції Х. Арентт. Джерела тоталітаризму.
20. Теорія політичної комунікації Ю. Габермаса.
21. Компаративний аналіз Д. Аптера.
22. Політична концепція К. Ясперса.
23. Аналіз сучасної цивілізації у вченні М. Хайдеггера.
24. Протистояння індивіда і суспільства у вченні Ж.-П. Сартра.
25. Концепція «бунтівної людини» А. Камю.
26. Франкфуртський інститут соціальних досліджень
27. Критична теорія М. Горкгаймера і Т. Адорно.
28. Теорія «одномірної людини» Г. Маркузе.
29. Рух «нових лівих».
30. Теорія справедливості Джона Роулза.
31. «Відкрите суспільство і його вороги» К. Поппера.
32. Теорія політичної модернізації і розвитку С. Хантінгтона.
33. Т. Веблен як засновник теорії технократії.
34. «Нове індустріальне суспільство» Дж. Гелбрейта.
35. Теорія постіндустріального суспільства Д. Белла.
36. Концепції «інформаційного суспільства» Й. Масуди і М. Кастельса.
37. «Органічна школа» Ф. Ратцеля.
38. Теорія «морської могутності» А. Т. Мехена.

39. Концепція «хартленд» Х. Макіндера.
40. Поняття «Rimland» у геополітичній концепції Н. Спайкмена.
41. Геополітична концепція К. Гаусгофера.
42. Суспільство “третьої хвилі” Е. Тоффлера.
43. Політична концепція З. Бжезінського.
44. Концепція “кінця історії” Ф. Фукуяма.
45. Концепція “зіткнення цивілізацій” С. Хантінгтона.
46. Концепція «символічного обміну» Ж. Бодріяра.
47. Неомарксистський постмодернізм Ф. Джеймісона.
48. Концепція «суспільства вистави» Г. Дебора.
49. Концепція «деконструкції» Ж. Дерріди.
50. Критика капіталізму в концепції Ж. Делеза та Ф. Гваттарі.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Основна література.

1. Арендт Х. Джерела тоталітаризму. Київ: Дух і літера, 2002. 539 с.
2. Байме К. Політичні теорії сучасності / пер. з нім. М. Д. Култаєвої та М. І. Бойченка. Київ: Стилос, 2008. 396 с.
3. Вегеш І., Колодій М. Методологія політичної науки: етапи становлення. Теоретико-методологічні підходи до вивчення суспільно-політичних інститутів та процесів: колективна монографія / за заг. ред.: Юрія Остапця і Маріана Токаря; Каф. політ. і держупр.; Ужгород. нац. ун-тет. Ужгород: Поліграфцентр «Ліра», 2022. С. 7-26.
4. Горбатенко В. Футурологія і політика: монографія. Київ: Академвидав, 2019. 288 с.
5. Джеймисон Ф. Постмодернізм, або Логіка культури пізнього капіталізму / Пер. з англ. і післямова П. Дениска. Київ: «Курс», 2008. 504 с.
6. Енциклопедія політичної думки / за ред. Девіда Міллера ; пер. з англ. за ред. Н. Лисюк. Київ: Дух і літера, 2000. 472 с.
7. Кирилюк Ф.М. Новітня політологія: навчальний посібник [для студентів вищих навчальних закладів]. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 564 с.
8. Ролз Дж. Теорія справедливості. Київ: Основи, 2001. 822 с.
9. Рьод В. Шлях філософії ХІХ – ХХ століття / пер. з нім. М. Д. Култаєвої, В. І. Кебуладзе, В. М. Терлецького. Київ: Дух і Літера, 2010. 368 с.
10. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Т. Цимбал, Р. Корнута. Київ: Наш формат, 2019. 608 с.
11. Шумпетер Й. Капіталізм, соціалізм і демократія / Пер. з англ. В. Ружицького та П. Таращука. Київ: Основи, 1995. 528 с.
12. Lasswell H.D. The Signature of Power. New York: Routledge, 2017. 253 p.
13. Lijphart A. Thinking about Democracy. Power Sharing and Majority Rule in Theory and Practice. London: Routledge, 2007. 305 p.
14. Sartori G. Parties and Party Systems: A Framework for Analysis. ECPR Press, 2005. 368 p.

2. Допоміжна література.

1. Арендт Х. Між минулим і майбутнім. Київ: Дух і літера, 2002. 321 с.
2. Бжезинський З. Велика шахівниця. Львів-Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2000. 236 с.

3. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляції / пер. з фр. В. Ховхун. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
4. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Чарлза Е. Вінквіста та Віктора Е. Тейлора; Пер. з англ. Віктора Шовкуна Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2003. 503 с.
5. Камю А. Міф про Сізіфа. Бунтівна Людина. Харків: Фоліо, 2022. 448 с.
6. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо інтернету, бізнесу та суспільства. Київ: Ваклер, 2007. 304 с.
7. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство. Філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда. Київ: Ніка-центр, 2010. 248 с.
8. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 1. У полоні Платонових чарів. Київ: Видавництво «Основи», 1994. 444 с.
9. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги. Том 2. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники. Київ: Основи. 494 с.
10. Ролз Дж. Політичний лібералізм. Київ: Основи, 2000. 382 с.
11. Рудинеско Е. Філософи в обіймах бурі. Київ: Ніка-Центр, 2007. 208 с.
12. Тоффлер Е. Нова парадигма влади. Знання, багатство й сила. Харків: Акта, 2007. 688 с.
13. Schwarz B. Methods in Futures Studies. Problems And Applications. New York Routledge, 2019. 188 p.
14. Veblen T. Absentee Ownership. Business Enterprise in Recent Times – The Case of America. New York: Routledge, 2017. 445 p.
15. Veblen T. The Place of Science in Modern Civilization. New York: Routledge, 2017. 539 p.

3. Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.

1. Інститут масової інформації // <http://www.imi.org.ua>
2. Львівська національна наукова бібліотека імені В. Стефаника // <http://www.lsl.lviv.ua>
3. Наукова бібліотека Національного університету «Києво-Могилянська академія». // <http://www.library.ukma.kiev.ua>
4. Наукова бібліотека Ужгородського національного університету // <http://www.lib.uzhnu.edu.ua>
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського // <http://www.nbuv.gov.ua>

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання знавчальної дисципліни є:

- іспит;
- контрольна робота;
- відповіді на практичних заняттях;
- тестування;
- індивідуальна робота у формі аналітичного есе;
- презентація результатів індивідуальної роботи здобувача.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді на практичних заняттях, написання аналітичного есе, письмове тестування з теми.

Форма модульного контролю: письмова контрольна робота. Форма підсумкового семестрового контролю: усний іспит.

Розподіл балів, які отрмують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота												Модульна контрольна робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	50 балів	100 балів
8	8	8	8	8	10	x	x	x	x	x	x		

Розподіл балів, які отрмують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота												Модульна контрольна робота	Сума
Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	50 балів	100 балів
x	x	x	x	x	x	8	8	8	8	8	10		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2		Разом за два модулі	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	6	15	6	15	12	30
Аналітичне есе	1	10	1	10	2	10
Презентація результатів індивідуальної роботи	1	10	1	10	2	10
Модульна контрольна робота	1	50	1	50	2	50
Разом	x	100	x	100	x	100

Критерії оцінювання семестрового підсумкового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання здобувачів вищої освіти оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

1) оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) заслуговує здобувач, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

2) оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує здобувач, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;

- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування

проблем професійного спрямування;

- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

3) оцінку «добре» (74-81 бал, C) заслуговує здобувач, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає на екзамені з певною кількістю помилок;

- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;

- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання, передбачені програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

4) оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує здобувач, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;

- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;

- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;

- допускає на заняттях чи екзамені помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

5) оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує здобувач, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

6) оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється здобувачу, який:

виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

7) оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється здобувачу, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

Навчально – методичне
видання

Вегеш Ігор Миколайович

«Сучасна зарубіжна політологія»
НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**Навчально-методична серія «КАФЕДРА»
№ 108**

Вегеш І. Сучасна заоубіжна політологія: навчально-методичні рекомендації для здобувачів освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 052 Політологія, освітньо-професійна програма «Політологія», перший (бакалаврський) рівень / Навчально-методична серія «КАФЕДРА» / № 108; [Ужгород. нац. ун-т; Ф-т сусп. наук; Каф. політології і державного управління]. Ужгород, УжНУ. 2025. 37 с.

Навчально-методична розробка містить описову структуру предмету навчальної дисципліни, зміст навчальної програми, методичні вказівки з підготовки до практичних занять, виконання самостійної роботи, перелік рекомендованої літератури до курсу тощо. Наводяться типові тестові завдання відповідно до тематичного змісту навчальної дисципліни.

**УДК 321.01(076)
В 26**